divendres, 21 de gener de 2011

21 de gener de 2011

[javascript:void(0);]

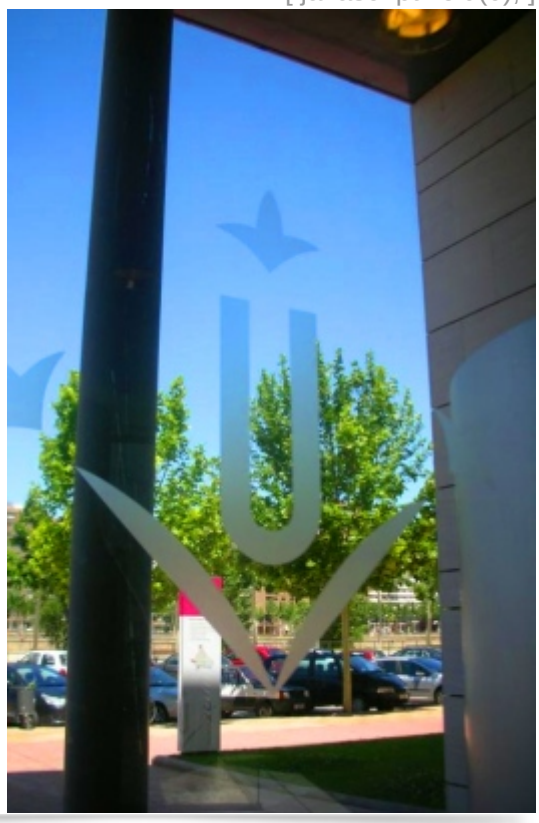

ARTICLE PUBLICAT A LA VANGUARDIA EL 20/01/2011

GOVERNANÇA I FINANÇAMENT A LES UNIVERSITATS

Des de fa més de tres anys, a partir de l'acte d'inauguració de curs del sistema universitari català de l'any 2007, i encara de manera més profunda en el Llibre blanc de la universitat de Catalunya, presentat al juny de 2008, els rectors i rectores de les universitats públiques catalanes, agrupats en l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP), en què participen també els presidents dels consells socials, hem expressat públicament la necessitat de tractar la qüestió de la governança a les universitats, que després de més de 25 anys des de la primera llei democràtica d'universitats i de dues reformes encapçalades per majories suficients de diferent signe (governs de PP i PSOE) no s'ha posat seriosament damunt la taula.

Darrerament, la qüestió de la governança no ha deixat d'aparèixer públicament, tant als mitjans de comunicació com en declaracions o manifestacions de diferents protagonistes de la política universitària o agents socioeconòmics, però no encara en el terreny al qual veritablement correspon: la discussió política operativa encaminada a la redacció d'una nova llei d'universitats. La immensa majoria d'aquestes diverses manifestacions s'han orientat, responent també a diversitat d'interessos, a relacionar la necessitat de reforma de la governança a presumptes dèficits o ineficiències de la universitat catalana o espanyola, deslligant-la dels temes de finançament.

La finalitat d'aquest escrit no és presentar ara i aquí una proposta concreta d'un nou model de governança, però sí que ho és trencar alguns tòpics o afirmacions que apareixen quan es tracta el tema de manera epidèrmica i des d'una no prou comprensió de la funció de la universitat en la societat moderna i democràtica.

Sovint es diu que les nostres universitats no són prou eficients en l'ús de recursos públics, que no tenen prou impacte internacional (o no ocupen llocs prou destacats als rànquings internacionals) o que, tot i acceptar que sí generen coneixement a través de la investigació, perquè les xifres d'impacte científic són irrefutables, ho fan en àmbits o de manera que no és prou útil a la societat. I s'acaba dient que, per millorar i ser més competitius, cal un nou sistema de governança.

Aquestes afirmacions i tòpics no fan sinó perjudicar i menystenir injustament el mateix sistema que amb tant d'esforç la nostra societat ha pogut desenvolupar aquests darrers trenta anys, i que ha fet que avui la universitat

catalana generi i transmeti coneixement en quantitat i qualitat comparable a la de sistemes universitaris que hi dediquen, per població o amb relació al PIB, molts més recursos —entre el doble i el triple— que nosaltres.

Tampoc és ara ni el lloc ni el moment per destacar tota una bateria d'indicadors per rebatre el gran nombre d'afirmacions gratuïtes com les esmentades, però sí que volem exposar clarament que, amb una inversió pública per estudiant que se situa entre 7.000 i 8.000 €/any, la universitat pública catalana forma titulats universitaris que competeixen més que dignament a l'espai europeu d'educació superior.

Any rere any el programa Erasmus fa evident que els nostres estudiants s'insereixen sense problemes —ans al contrari— en sistemes formatius de tot Europa, particularment de països que dediquen uns recursos públics de 15.000, 20.000 o 25.000 € per estudiant i any. Des d'una mirada interna, els estudis que des de 2005 duu a terme l'AQU sobre inserció laboral mostren una elevada ocupabilitat dels nostres titulats i titulades, i més del 80% d'aquestes persones estan completament satisfetes (tornarien a repetir l'experiència, i ho farien a la mateixa universitat) amb la formació rebuda, respecte al lloc de treball que ocupen tres anys després de la seva graduació.

També cal tenir molt present que gràcies a la recent profusió de rànquings, sobretot els que es basen en producció científica, com ara el de SCIMAGO, sabem que la producció científica de les nostres universitats es troba per damunt de la de països com Dinamarca o Finlàndia, pel que fa a qualitat i quantitat, i que surt molt ben parada de la comparació internacional a escala global.

La qüestió és si aquesta posició s'adequa o no a l'esforç que el país fa a les seves universitats, i aquí les dades són ben eloqüents: totes les universitats situades en el nostre entorn en aquests rànquings (i no diguem aquelles que ocupen les primeres posicions) tenen pressupostos molt més elevats, entre dues i tres vegades més per estudiant. Hem d'estar molt orgullosos que, amb els recursos que fins ara hi hem pogut esmerçar com a país, les nostres universitats tinguin una presència internacional i una productivitat científica tan destacada.

L'argument que aquesta producció científica no té correspondència amb la millora de la competitivitat de les nostres empreses a través de la innovació, si bé és cert, no és just atribuir-lo a una mancança per part de les universitats. Sovint s'usa l'indicador del nombre de patents registrades per comparar internacionalment la transformació del coneixement en valor; segons l'informe OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2007, "the four OECD countries with the highest rate of university patenting are Ireland, Spain, the United Kingdom and Belgium", i a l'informe s'assenyala que "Over 2002-04, the United Kingdom had the third highest rate of university patenting in the OECD, after Ireland and Spain. Overall, the higher education sector accounts for about 8% of all international patent applications". És a dir, Espanya és el segon país del món en proporció de patents del país registrades per universitats (i les universitats catalanes són, així mateix, les més actives en aquesta faceta), mentre que en el global no ocupa el lloc que li pertoca pel seu pes socioeconòmic. Matemàticament queda clar que els motius no es troben a les universitats, sinó en la capacitat dels sectors productius per generar, o fer generar, coneixement. (Espanya és la responsable del 3,7% de la producció científica mundial, mentre que ho és només del 0,41% de les patents.)

Els rectors i rectores de les universitats públiques catalanes no estem cofois amb la situació actual; creiem que el sistema de govern de les universitats es pot millorar per, efectivament, fer les universitats públiques encara millors i més eficients, i considerem que és convenient, com hem dit repetidament, tractar la qüestió com ho han fet en el passat altres països europeus que, en aquest àmbit, com també en el del finançament de l'educació superior i la recerca, ens porten avantatge. Però no podem acceptar arguments, no fonamentats, que gratuïtament menystenen el sistema universitari per tal de justificar la necessitat de reformes en una direcció determinada. A més, volem que la discussió necessària que s'ha de produir sigui feta en profunditat, a partir de la definició, inexcusable, de quin és el paper i el model d'universitat que la nostra societat vol per al segle xxi, i a

partir també d'una clara formulació del perquè i el com de la seva autonomia, element clau de la qüestió, que no s'ha d'esgrimir només com un mer mandat constitucional, sinó que s'ha advocar per convicció de tots els agents de la política acadèmica i científica del país.

És per tot això que no volem parlar tant de governança de les universitats com de governança i finançament de les universitats (i, per extensió, de tot el sistema de ciència del país) com un tot inseparable, si el que volem és fer una diagnosi i un redisseny rigorosos, basats en dades, que involucrin tots els agents, tant públics com privats.

En aquest sentit, per acabar, creiem també necessari recordar que el servei públic d'educació superior i recerca descansa en essència en unes universitats públiques que són, necessàriament, autònomes, i que mitjançant els seus màxims representants —els rectors i rectores que avui hem cregut convenient signar aquest text—, han manifestat reiteradament el seu compromís a treballar per a la seva millora, conjuntament amb els agents socials i l'Administració.

Dídac Ramírez, rector Universitat de Barcelona

Ana Ripoll, rectora Universitat Autònoma de Barcelona

Antoni Giró, rector Universitat Politècnica de Catalunya

Josep Joan Moreso, rector Universitat Pompeu Fabra

Anna Maria Geli, rectora Universitat de Girona

Joan Viñas, rector Universitat de Lleida

Francesc Xavier Grau, rector Universitat Rovira i Virgili

Imma Tubella, rectora Universitat Oberta de Catalunya

Escolta aquest text [javascript:void(0);]
[javascript:window.print()] [javascript:history.back()] [#]